

LEIPÄ

Leipä, Jumalan lahja, on ihmiselle voiman lähde (Ps. 104:14 ff.) ja elossa säilymisen niin välttämätön edellytys, että leivän puute merkitsee kaiken puutetta (Aam. 4:6; vrt. 1. Moos. 28:20). Siksi leipä näyttää Kristuksen opettamassa rukouksessa tiivistävän kaikki ”lahjat, joita tarvitsemme” (Luuk. 11:3); vielä enemmän, se on otettu merkiksi suurimmasta lahjasta (Mark. 14:22).

I. Jokapäiväinen leipä.

1. Arkielämässä. tilannetta kuvataan niin, että kaikki liittyy leipään. Joka kärsii ja jonka Jumala näyttää hylänneen, syö ”kyynelten” tai ”tuhkan” leipää (Ps. 42:4; Ps. 80:6; Ps. 102:10; Jes. 30:20); iloitseva syö sitä iloiten (Saarn. 9:7). Syntisestä sanotaan, että hän syö jumalattomuuden tai pahuuden leipää (Sananl. 4:17), ja laiskasta, että hän syö joutilaisuuden leipää (Sananl. 31:27). Leipä ei kuitenkaan ole vain elannon lähde: se on tarkoitettu jaettavaksi. Jokainen ateria edellyttää kokoontumista ja myös kommuuniota. Se, että syö säännöllisesti leipää jonkun kanssa, merkitsee, että on hänen ystävänsä, lähes hänen läheisensä (Ps. 41:10 = Joh. 13:18). Vieraanvaraisuuden velvollisuus on pyhä: se tekee jokaisen leivästä ohikulkijan leivän, jonka Jumala on lähettänyt (1. Moos. 18:5; Luuk. 11:5, 11). Varsinkin pakkosiirtolaisuudesta lähtien on korostettu, että leipä on jaettava nälkäisen kanssa: juutalainen hurskaus näkee tässä parhaan tavan ilmaista veljellistä rakkautta (Sananl. 22:9; Hes. 18:7, 16; Job 31:17; Jes. 58:7; Tob. 4:16). Kun Paavali kehottaa korinttilaisia keräämään avustusta ”pyhien” hyväksi, hän muistuttaa, että jokainen lahja tulee Jumalalta, alkaen leivästä (2. Kor. 9:10). Kristillisessä Kirkossa ”leivän murtaminen” tarkoittaa lopulta eukaristista riittä, jossa leipä murretaan kaikkien hyväksi: Herran Ruumis tulee itse Kirkon ykseyden lähteeksi (Ap. t. 2:42; 1. Kor. 10:17).

2. Leipä, Jumalan lahja.. Jumala, luotuaan ihmisen (1. Moos. 1:29) ja uudelleen vedenpaisumuksen jälkeen (1. Moos. 9:3), ilmoittaa hänelle, mitä hän voi syödä; syntinen ihminen hankkii välttämättömän vain raskaan työn hinnalla: ”Sinä syöt leipäsi otsasi hiessä” (1. Moos. 3:19). Tästä lähtien viljan runsaus tai niukkuus saa merkin arvon: runsaus on Jumalan siunaus (Ps. 37:25; 132:15; Sananl. 12:11), ja niukkuus synnin rangaistus (Jer. 5:17; Hes. 4:16; Valit. 1:11; 2:12). Ihmisen on siis nöyrästi pyydettävä leipäänsä Jumalalta ja odotettava sitä luottavaisena. Tässä suhteessa kertomukset leipien moninkertaistamisesta ovat merkittäviä. Elisan tekemä ihme (2. Kun. 4:42 ff.) ilmaisee hyvin Jumalan lahjan yltäkylläisyyden: ”Syödään, ja jää ylikin.” Nöyrä luottamus on myös evankeliumikertomusten ensimmäinen opetus. Ne lainaavat psalmista (Ps. 78:25) ilmaisun: ”Kaikki söivät ja tulivat ravituiksi” (Matt. 14:20 rinnakk.; Matt. 15:37 rinnakk.; vrt. Joh. 6:12), ja niissä muistutetaan väkevien leivästä: ”Jumala ravitsi kansansa erämaassa.” Samassa ajatusyhteydessä Jeesus kehotti opetuslapsiaan pyytämään ”jokapäiväistä leipää” (Matt. 6:11), niin kuin lapset, jotka luottavaisina odottavat kaiken taivaalliselta Isältään (vrt. Matt. 6:25 rinnakk.).

Leipä on viimein eskatologisen ajan ylin lahja, sekä jokaiselle erikseen (Jes. 30:23) että valituille luvatussa messiaanisessa juhlassa (Jer. 31:12). Jeesuksen ateriat omiensa kanssa ennakoivat näin eskatologista juhla-ateriaa (Matt. 11:19 rinnakk.), ennen kaikkea eukaristista ateriaa, jossa Kristuksen opetuslapsilleen antama leipä on hänen ruumiinsa, todellinen Jumalan lahja (Luuk. 22:19).

II. Leipä jumalanpalveluksessa.

1. Pappislainsäädäntö. antaa suuren merkityksen uhrileiville, jotka asetetaan temppeliin pöydälle juomauhreihin tarkoitettujen astioiden kanssa (1. Kun. 7:48; 2. Aikak. 13:11; vrt. 2. Moos. 25:23–30). Niiden alkuperä näyttää vanhalta (1. Sam. 21:5 ff.). Ehkä tämä heijastaa vanhaa uskonnollista käsitystä, jonka mukaan jumaluudelle tarjottiin ”ravintoa”. Israelille, jonka Jumala torjuu kaiken ravinnon (Tuom. 13:16), näistä leivistä tulee Jumalan ja hänen uskollistensa välisen kommuunion symboli: papit syövät ne (3. Moos. 24:5–9).

2. Ensihedelmien leipä. kuului viikkojuhlaan tuotavaan uhrilahjaan (3. Moos. 23:17). Ilmaus ”esittävänä eleenä” osoittaa, että leipä merkitsee Jumalan lahjan tunnustamista, kuten kaikessa ensihedelmien liturgiassa (vrt. 2. Moos. 23:16, 19). Se kuuluu luonnollisesti papille, joka edustaa Jumalaa (3. Moos. 23:20; vrt. Hes. 44:30; 4. Moos. 18:13). Myös kiitollisuus innoittaa kuningaspappi Melkisedekin Luoja-Jumalalle antamaa leivän ja viinin uhrilahjaa (1. Moos. 14:18 ff.).

3. Vanhimmista lakikokoelmista lähtien.. happamattomat leivät liittyvät uhreihin (2. Moos. 23:18; 34:25) ja muodostavat Israelin ravinnon kevätjuhlan aikana (2. Moos. 23:15; 34:18). Hapatetta ei saanut käyttää jumalanpalvelusuhreissa (3. Moos. 2:11); ehkä siinä nähtiin turmeluksen symboli. Joka tapauksessa, kun happamattoman leivän maatalousjuhla yhdistettiin pääsiäisen uhraamiseen, happamattoman leivän käyttö yhdistettiin Egyptistä lähtöön: sen tuli muistuttaa kiireisestä lähdöstä, joka oli estänyt taikinan kohoamisen (2. Moos. 12:8, 11, 39). Ehkä riitin alkuperänä on yksinkertaisesti paimentolaiselämän tapa, joka jäi pois Kanaanin asettuneessa elämässä. Myöhemmin siihen liitettiin uudistumisen ajatus: vanhan hapatteen on kadottava (1. Kor. 5:7). Paavali käyttää tätä kuvaa uudelleen vakuuttaakseen kastetut elämään uusina ihmisinä (1. Kor. 5:7, 8). Leivän käyttö jumalanpalveluksessa saa täyttymyksensä eukaristiassa: moninkertaistettuaan leivät liturgisin elein (Matt. 14:19 rinnakk.) Jeesus käskee

viimeisellä aterialla toistaa teon, jossa hän teki leivästä uhratun ruumiinsa ja uskovien ykseyden sakramentin (1. Kor. 10:16–22; 11:23–26).

III. Sanan leipä.

Ennustaessaan Jumalan sanan nälkää profeetta Aamos vertaa leipää sanaan (vrt. 5. Moos. 8:3, mannan yhteydessä). Myöhemmin, messiaanista pitoateriaa kuvatessaan, profeetat ja viisaat puhuvat leivästä, joka viittaa Jumalan elävään sanaan (Jes. 55:1 ff.) ja itse persoonalliseen jumalalliseen Viisauteen (Sananl. 9:5 ff.; Sir. 24:19–22; vrt. Job 15). Jeesuksellekin leipä tuo mieleen Jumalan sanan, josta on ellettävä joka päivä (Matt. 4:4). Kertomukseen leivän syömisestä eskatologisessa valtakunnassa (Luuk. 14:15) Jeesus vastaa kutsuttujen vertauksella, joka tähtää ensisijaisesti hänen Persoonansa ja sanomansa vastaanottamiseen. Sijoittaessaan ensimmäisen leipien moninkertaistamista koskevan kertomuksen opetustilanteeseen Markus näyttää vihjaavan, että nämä leivät symboloivat samalla sekä Jeesuksen sanaa että hänen alttiiksi annettua ruumistaan (Mark. 6:30, 34). Pyhän Johanneksen mukaan Jeesus paljastaa tämän ihmeen merkityksen vakuuttaessaan olevansa todellinen leipä (Joh. 6:32 ff.). Ensin hän esittäytyy Sanana, johon on uskottava (Joh. 6:35–47). Koska tämä lihaksi tullut Sana antaa itsensä uhriksi, uskoon sitoutuminen merkitsee välttämättä osallisuutta tähän uhriin eukaristisessa riitissä (Joh. 6:48–58). Leipä on jo aineellisena ravintona välttämätön ja Jumalan lahja; uskova pyytää sitä joka päivä Jumalaltaan. Uskon kasvaessa se voi merkitä Jumalan sanaa ja itse uhrattua Pelastajaa, joka on taivaan todellinen leipä, elämän leipä, elävä ja elämää antava (Joh. 6:32, 35–51).

DS

Katso myös: → Kommuunio NT — eucharistie — faim-soif — Manna — Ravinto — Ateria — vie IV 2